

مقدمه:

جامعه مدنی به مثابه یک نیروی اجتماعی مهمترین عامل توسعه و دموکراسی پایدار است. در چند دهه اخیر به دلیل دگرگونی ها و تحولات عمیق اجتماعی در اقصی نقاط جهان و تغییر پارادایم توسعه، از جامعه مدنی به مثابه بزرگترین پروژه هزاره سوم سخن گفته می شود. در یکصد سال گذشته برای رهایی از توسعه نیافتگی و استقرار دموکراسی در جامعه ایرانی، جامعه مدنی دل مشغولی اندیشه سوز و اندیشه ساز روشنفکران و فعالان مدنی بوده است. بسیاری از کشاکش های نظری و پیکارهای سیاسی - اجتماعی تند و تیز این دوران، از «انقلاب مشروطه» تا «نهضت ملی نفت»، از «تجدد پهلوی» تا «انقلاب اسلامی» و... همه جزیی از تلاش در جهت تاسیس، تحکیم، دگرگون کردن و یا حتی تعطیلی جامعه مدنی بوده اند. فقدان جامعه مدنی قوی عامل اصلی ناپایداری، توسعه نیافتگی و عدم استقرار دموکراسی پایدار در بین ما ایرانیان بوده است.

اما در دو دهه اخیر با پایان جنگ تحمیلی و مسلط شدن گفتمان توسعه، همگام با تحولات جامعه جهانی و موج سوم دموکراسی، جامعه ایرانی شاهد بازگشت دوباره اما آرام جامعه مدنی بوده است، گرچه این بازگشت در سال های اولیه بسیار کند بوده است، ولی با برگزاری انتخابات دوره هفتم ریاست جمهوری و در دستور کار قرار گرفتن برنامه توسعه سیاسی، فرصت مناسبی فراروی گروه ها و نیروهای اجتماعی قرار گرفت تا خود را در قالب انجمن ها و سازمان های مدنی سامان دهند. در سالهای ۷۶ به بعد، سازمان های جامعه مدنی از رشد، تنوع و تکثر نسبتاً چشمگیر برخوردار بوده اند. لیکن در سال های اخیر با به

حاشیه رانده شدن طبقه متوسط فرهنگی، جامعه مدنی با انسداد و انقباض مواجه شده و رشد و پویایی آن تحت تأثیر قرار گرفته است.

اما اکنون جامعه ایرانی در آستانه انتخابات دوره دهم ریاست جمهوری، در یک لحظه تاریخی سرنوشت ساز برای نیل به توسعه و دموکراسی پایدار قرار گرفته است، ما جمعی از تشکل ها و سازمان های جامعه مدنی با درک موقعیت، مسئولیت و برای ایفای نقش تاریخی خود در نیل به توسعه و دموکراسی پایدار و به منظور گذار موفقیت آمیز از یک جامعه مدنی ضعیف و نحیف به جامعه مدنی قوی، پویا، شاداب، دمکراتیک و توسعه گرا اقدام به شکل دهی ائتلافی فراگیر نموده تا منعکس کننده آراء و صداهای جامعه مدنی ایران باشیم. از این رو ما در چارچوب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مطالبات و خواست های مدنی حداقلی خود را تدوین و به کلیه کاندیداهای ریاست جمهوری و ملت شریف ایران ارائه می کنیم و انتظار داریم تا هریک از کاندیداها در صورت پیروزی در انتخابات برای تحقق و پاسخگویی به مطالبات مدنی تلاش نمایند. این اقدام صرفا یک حرکت مدنی بر اساس تعهد و مسئولیت اجتماعی سازمان های جامعه مدنی بوده است.

ما تشکل ها و سازمان های جامعه مدنی خواهان آن هستیم که :

۱. **آزادی انجمن ها:** آزادی انجمن ها یکی از شاخص های مهم دموکراسی پایدار است و زندگی انجمنی یکی از کانون های مهم تمرین دموکراسی است از این رو ما خواهان تضمین آزادی حق تاسیس و فعالیت سازمان های جامعه مدنی بر اساس اصل ۲۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، میثاق های حقوق مدنی - سیاسی، حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، کنوانسیون ها و مواوله نامه های ۸۷ و ۹۸ سازمان بین المللی کار هستیم.

۲. **جامعه مدنی به مثابه یک نیروی اجتماعی:** در دنیای کنونی جامعه مدنی یکی از ارکان مهم توسعه پایدار و یکی از بازیگران اصلی جغرافیای جدید قدرت است، از این رو ما خواهان آن هستیم که به جامعه مدنی به مثابه یک نیروی اجتماعی موثر و کارا در امر توسعه و اداره امور، نه به مثابه یک ابزار تکنیکی، نگریسته شود. ما معتقدیم سازمان های

جامعه مدنی بنا به مسئولیت مشترک اجتماعی خود می باید در تدوین، اجراء، پایش و ارزیابی های کلیه سیاست ها، برنامه ها و در تمامی عرصه ها و سطوح جامعه مشارکت کنند.

۳. استقلال: استقلال یکی از عناصر مهم پایداری سازمان های جامعه مدنی است، ما خواهان آن هستیم که دولت بر اساس اصل ۲۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، میثاق های حقوق مدنی - سیاسی، حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، کنوانسیون ها و مقاله نامه های ۸۷ و ۹۸ سازمان بین المللی کار از اقدام هایی مانند ایجاد تشکل ها و سازمان های جامعه مدنی وابسته، سیاست جایگزینی و مداخله در امور داخلی آنها که مغایر با اصل آزادی انجمن ها است، پرهیز نماید.

۴. تضمین آزادی مطبوعات: از مطبوعات به مثابه رکن چهارم دموکراسی سخن گفته می شود که نقش مهم و ماندگاری در پایداری دموکراسی ایفا می کنند، همچنین آزادی مطبوعات یکی از شاخص های مهم توسعه است. از این رو ما خواهان تضمین و تعمیق آزادی مطبوعات هستیم.

۵. تنوع بخشی رسانه ای: رسانه ها شریان حیاتی هر جامعه ای است. تکثر و تنوع رسانه ای بیانگر آزادی بیان و اندیشه است، از اینرو ما خواهان سیاست تنوع بخشی رسانه ای در حوزه شبکه های خصوصی و غیردولتی در عرصه جامعه مدنی هستیم.

۶. آزادی بیان، اندیشه و هنر: ما سازمان های جامعه مدنی، خواهان تضمین آزادی بیان و اندیشه، حمایت از تولیدات هنری و رفع محدودیت ها در تمامی عرصه های اجتماعی به ویژه هنر که بخش جداناپذیری از فرهنگ تاریخی ما ایرانیان است، هستیم، عرصه ای که با برخی برخوردهای سلیقه ای در تهیه، توزیع و پخش آن به سمت فعالیت های زیر زمینی رانده شده است.

۷. اصلاح و بازنگری کلیه قوانین و مقررات ناظر بر سازمان های جامعه مدنی: در شرایط کنونی نبود قوانین جامع، تراکم قوانین و مقررات ناظر، خلاء قانون در برخی از عرصه ها و... منجر به توسعه نیافتگی و عقب نگه داشته شدن این سرمایه عظیم اجتماعی و مدنی

شده است.

۸. حقوق بشر: احترام و رعایت حقوق بشر زیر بنای صلح و دموکراسی و توسعه پایدار است. دولت ایران یکی از کشورهای امضاء کننده اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاق های حقوق مدنی، سیاسی و حقوق اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی است، از اینرو ما خواهان احترام و اجرای کلیه اصول و مواد مندرج در اعلامیه و میثاقین حقوق بشر و محافظت و حمایت از فعالان حقوق بشر در ایران هستیم.

۹. آموزش حقوق بشر، حقوق شهروندی: آموزش مستمر و همگانی حقوق شهروندی و حقوق بشر یک تعهد و مسئولیت مدنی و اجتماعی و لازمه داشتن شهروندانی مسئول و متعهد در هر جامعه ای است. در شرایط کنونی به دلیل ضعف فرهنگ شهروندی در جامعه ایرانی، آموزش حقوق بشر و حقوق شهروندی امری ضروری است.

۱۰. حقوق کودک: کودکان مهمترین گروه آسیب پذیر جامعه هستند، از اینرو ما خواهان پایبندی و اجرای تمامی مفاد کنوانسیون بین المللی حقوق کودک به ویژه منع اعدام کودکان زیر ۱۸ سال هستیم.

۱۱. زنان: ما خواهان اصلاح و بازنگری کلیه قوانین و مقررات تبعیض آمیز و ملحق شدن به کنوانسیون رفع هر گونه تبعیض علیه زنان و اجرای آن از سوی دولت جمهوری اسلامی ایران هستیم.

۱۲. رویکرد و برابری جنسیتی: اتخاذ رویکرد جنسیتی در برنامه ها، سیاست ها و رعایت برابری جنسیتی از مهمترین مطالبات سازمان های جامعه مدنی است.

۱۳. کنوانسیون های حقوق بنیادین کار: ما سازمان های جامعه مدنی برای بهبود وضعیت شرایط کار، خواهان تصویب کنوانسیون های آزادی انجمن ها و حمایت از حق تشکل، حق سازماندهی و مذاکره دسته جمعی، رعایت حداقل سن کار، ممنوعیت کار کودک و اقدام فوری برای محو بدترین اشکال آن و اجرای دیگر کنوانسیون های حقوق بنیادین کار هستیم.

۱۴. بازنگری متون آموزشی: اصلاح و بازنگری متون آموزش رسمی بر اساس رویکرد

رعایت حقوق شهروندی، ترویج شبکه های همکاری، فرهنگ داوطلبانه و فرهنگ مدنی، یکی دیگر از مطالبات بنیادی سازمان های جامعه مدنی است.

۱۵. شیوه اداره مطلوب (Good Governance): مشارکت، حاکمیت قانون، شفافیت و پاسخگویی، مسئولیت پذیری، برابری و عدالت، فراگیری و شمولیت از شاخصه های مهم شیوه اداره مطلوب است. در شرایط کنونی شیوه اداره جامعه و بکارگیری منابع، یکی از چالش های مهم جامعه ایرانی است، از این رو ما خواهان گذار از شیوه اداره نامطلوب به شیوه اداره مطلوب و ارتقای شاخص های آن در بکارگیری منابع و اداره امور کشور هستیم.

۱۶. گفت و گوی اجتماعی: سه جانبه گرایی در عرصه روابط و مناسبات کار و گفت و گوی اجتماعی راه برون رفت از بحران های فراروی جامعه ایرانی است، از این رو ما خواهان ایجاد ساز و کاری برای گفت و گوی اجتماعی میان دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی و سه جانبه گرایی در عرصه کار هستیم.

۱۷. نظارت سازمان های جامعه مدنی: تشکل ها و سازمان های جامعه مدنی در هر جامعه ای به مثابه دیده بان گروه های اجتماعی به ویژه گروه های به حاشیه رانده شده و حاشیه نشین عمل می کنند، آراء، خواسته ها و مطالبات مردم را در سطوح مختلف جامعه منعکس می کنند، از این رو ما خواهان آن هستیم حق نظارت سازمان های جامعه مدنی در اداره امور کشور به رسمیت شناخته شود و موانع موجود در آزادی بیان آن مطالبات، از سوی دولت برطرف شود.

۱۸. ارتباطات اجتماعی: جامعه مدنی ایرانی نمی تواند در انزوا و بدون ارتباط با دنیای خارج و در محیط گلخانه ای رشد و گسترش یابد، از اینرو ما خواهان آن هستیم که دولت موانع موجود را در زمینه مبادله، گفت و گو و انتقال تجربیات بین فعالان و سازمان های جامعه مدنی ایران با جامعه مدنی جهانی را برطرف نموده و زمینه مناسب، برای گسترش و تعمیق روابط فراهم آورد.

۱۹. ظرفیت سازی و توانمندسازی شهروندان و انجمن ها: شهروندان مسئول و متعهد و پویایی و شادابی زندگی انجمنی، از نشانه های مهم توسعه یافتگی در هر جامعه ای است.

بدون وجود شهروندانی مسئول و متعهد نمی توان از جامعه مدنی قوی سخن گفت، از اینرو ما خواهان آن هستیم موضوع ظرفیت سازی و توانمندسازی شهروندان و انجمن ها، ایجاد فضاهای مدنی، ظرفیت سازی و توانا سازی محیط سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و حقوقی به مثابه مهمترین وظیفه دولت در دستور کار مجریان قرار گیرد، همچنین به شکل ها و سازمان های جامعه مدنی به مثابه عناصر تحکیم کننده منافع و امنیت ملی نگرسته شود.

۲۰. شبکه های اجتماعی: پویایی و شادابی شبکه های اجتماعی و وجود روابط و مناسبات مبتنی بر اعتماد بین آحاد جامعه نشانگر میزان سرمایه اجتماعی جامعه است. بین سرمایه اجتماعی و توسعه یافتگی و دموکراسی پایدار پیوندی عمیق وجود دارد. از این رو ما خواهان آن هستیم که دولت از سیاست تخریب و عقیم سازی شبکه های اجتماعی پرهیز کرده و به ایجاد بستر مناسب برای رشد و شکوفایی آنان به منظور انباشت سرمایه اجتماعی اقدام کند.

۲۱. جامعه اطلاعاتی: در سالهای اخیر، انقلاب در فناوری های ارتباطی، منجر به ایجاد جامعه اطلاعاتی شده است. جامعه اطلاعاتی با شتاب فزاینده ای در حال پیشرفت است. ما برای جلوگیری از تبدیل شکاف دیجیتالی موجود به دره دیجیتالی، خواهان سرمایه گذاری و توجه جدی دولت و بخش خصوصی به عرصه تکنولوژی های اطلاعاتی، همچنین تضمین حقوق و آزادیهای مدنی شهروندان و انجمن ها در عرصه مجازی هستیم.

۲۲. حق دسترسی و گردش آزاد اطلاعات: تضمین حق دسترسی و گردش آزاد اطلاعات در میان شهروندان و انجمن ها یکی از وظایف مهم دولت است. دولت جمهوری اسلامی ایران یکی از امضاء کنندگان بیانیه اصول و برنامه عمل اجلاس جهانی جامعه اطلاعاتی ژنو در سال ۲۰۰۳ و تونس در سال ۲۰۰۵ است. از این رو ما خواهان تضمین حق دسترسی و گردش آزاد اطلاعات در میان شهروندان و انجمن ها و برداشتن موانع و فیلترینگ گسترده در عرصه اطلاع رسانی هستیم.

۲۳. مسئولیت پذیری اجتماعی: قانونمند نمودن سرمایه گذاری اجتماعی و تشویق

بخش خصوصی به انجام مسئولیت اجتماعی یکی از وظایف مهم دولت است، از این رو ما خواهان تدوین قوانین و مقررات لازم برای انجام سرمایه گذاری و مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها در جامعه هستیم، همچنین معتقدیم دولت می باید برای ترویج و گسترش فرهنگ مدنی و اقدام های داوطلبانه، از طریق سیاستگذاری و تدوین برنامه ها اقدامات لازم را به عمل آورد.

۲۴. حرفه و حرفه گرایی: انجمن های حرفه ای و حرفه گرایی یکی از ارکان مهم جامعه مدنی است، ما خواهان آن هستیم که دولت به استقلال انجمن های حرفه ای و حرفه گرایی احترام بگذارد و از مداخله در امور آنها به ویژه در تدوین و استقرار معیارها و استانداردهای اخلاقی و رفتار حرفه ای (Code of Ethics & Conduct) که از پایه های اساسی حرفه ای گرایی است، بپرهیزد.

۲۵. میراث فرهنگی: میراث فرهنگی یکی از عناصر بسیار مهم هویت و خود شناسی افراد یک جامعه است که نسل کنونی را به گذشته تاریخی اش پیوند می دهد، از اینرو ما خواهان حفاظت از میراث گرانبقدر فرهنگی ایرانیان هستیم.

۲۶. مالکیت فکری - معنوی: مالکیت فکری - معنوی برای تشویق نوآوری و خلاقیت در هر جامعه ای امری ضروری است، از این رو ما خواهان احترام و حفاظت از مالکیت فکری - معنوی در کلیه عرصه ها به ویژه هنر و نشر هستیم.

۲۷. فرهنگ، زبان و قومیت: تنوع فرهنگی، زبانی و قومیتی میراث مشترک بشر است. ما خواهان احترام به هویت های فرهنگی، تنوع زبانی و قومی براساس اصول ۱۵ و ۱۹ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران هستیم.

۲۸. پاسخگویی به مطالبات صنفی: با توجه به رشد فزاینده مطالبات صنفی گروه ها و نیروهای اجتماعی، ما خواهان پاسخگویی به مطالبات صنفی به ویژه دانشجویان، معلمان، کارگران، کشاورزان، پرستاران، صنعتگران، کارآفرینان، وکلا، پزشکان، روزنامه نگاران و ... هستیم.

۲۹. سلامت: انسان سالم محور توسعه پایدار است. پاسداشت سرمایه های انسانی در گرو

تأمین کامل بهداشت روانی و سلامت جسمی و اجتماعی آحاد جامعه است، لذا ما خواهان بهبود استانداردها و شاخص های سلامت برای نسل کنونی و آتی هستیم.

۳۰. محیط زیست: حفظ محیط زیست یکی از ارکان توسعه پایدار است. برای تداوم حیات زیستی و تحویل سالم آن به نسل های آینده باید از محیط زیست حفاظت کنیم. دولت باید در تمامی برنامه و سیاست ها، ارزیابی های زیست محیطی را در جهت توسعه پایدار در دستور کار خود قرار دهد.

۳۱. آزادسازی اقتصادی و خصوصی سازی: لازمه جامعه مدنی پویا وجود بخش خصوصی قوی است. ما خواهان خصوصی سازی واقعی نهادها و بنگاه های اقتصادی بر اساس سیاست های اجرایی اصل ۴۴ قانون اساسی، کاهش تصدی گری دولت، بازنگری کلیه سیاست ها و برنامه های اقتصادی و واگذاری امور اقتصادی به مردم، توسعه کارآفرینی و نیل به اهداف بالنده کشور، اصلاح و بازبینی واگذاریهای انجام شده به نهادها و سازمان های غیر خصوصی که سبب ایجاد مالکیت مجهول و غیر پاسخگو شده است، هستیم.

۳۲. تقویت تولید ملی: ما خواهان فرهنگ سازی، ترویج و تبلیغ استفاده از تولیدات و فرآورده های ملی و اصلاح فضای کسب و کار برای رشد و توسعه تولید ملی بر اساس مزیت های نسبی و افزایش اشتغال و رعایت حقوق مصرف کنندگان در راستای تحقق سند چشم انداز بیست ساله هستیم.

ضمیمه ۱:

در نخستین گردهمایی سازمان های جامعه مدنی ایران که روز سه شنبه پنجم خرداد ماه ۱۳۸۸ برگزار شد، پس از قرائت بیانیه مطالبات، پیشنهادهای از سوی نمایندگان برخی از این سازمانها مطرح و در دبیرخانه شورای سازمانهای جامعه مدنی ایران ثبت شد. بیانیه حاضر در این ویرایش، با دو مورد اصلاحی از این موارد در دو ماده ۱۱ و ۱۲ همراه شده است. بدیهی است که پیشنهادهای اصلاحی جدید به همراه سایر پیشنهادهای ثبت شده در روز همایش، به رسم امانت در دبیرخانه این شورا محفوظ خواهد ماند تا در دستور کار جلسه تیرماه تدوین کنندگان بیانیه قرار گرفته و برای جمع بندی نهایی، استفاده شود.